

Till Förvaltningsrätten i Luleå

Via
Länsstyrelsen i Gävleborgs län

ÖVERKLAGANDE

Klagande

Jaktkritikerna

Jaktkritikerna uppfyller de villkor för talerätt som anges i 16 kap. 13 § miljöbalken.

Motpart

Länsstyrelsen i Gävleborgs län

Överklagat beslut

Länsstyrelsens beslut den 1 juni 2021 om licensjakt efter björn Dnr 4363-2021

Saken

Licensjakt efter björn samt inhibition

Forum: 7 g § förordning (1977:937) om allmänna förvaltningsdomstolars behörighet m.m.

Yrkanden

1. Jaktkritikerna yrkar i första hand att förvaltningsrätten upphäver det överklagade beslutet i sin helhet.
2. Jaktkritikerna yrkar i andra hand att förvaltningsrätten undanröjer det överklagade beslutet och återförvisar ärendet till länsstyrelsen för fortsatt handläggning.

Jaktkritikerna yrkar också att förvaltningsrätten, om saken inte är avgjord vid den tidpunkt då jakten ska starta (21 augusti 2021), meddelar inhibition till dess rätten prövat beslutet.

Grunder

Det överklagade beslutet strider mot gällande rätt, se vidare avsnittet *Omständigheter*.

Särskilt om inhibition

Länsstyrelsen har med stöd av 59 § jaktförordningen (1987:905) beslutat att beslutet ska gälla utan hinder av att beslutet överklagas (se s. 1 i beslutet). Beslutet gäller således omedelbart och kan därmed bli föremål för inhibition enligt 28 § förvaltningsprocesslagen (1971:291), FPL. Av praxis framgår att som regel bör en tämligen hög grad av sannolikhet för ändring krävas för att inhibition. Kraven kan dock ställas lägre bl.a. om verkställigheten är sådan att den inte kan bringas att återgå. Det kan

exempelvis handla om att avliva djur. Eftersom jakt innebär just detta, talar detta för en generös tillämpning av reglerna.

Omständigheter

Allmänt

I 3 § jaktlagen (1987:259) framgår att viltet är fredat och får jagas endast om detta följer av denna lag eller av föreskrifter eller beslut som har meddelats med stöd av lagen. I 7 § jaktlagen anges att om det på grund av ett viltbestånds storlek finns påtagliga risker för trafikolyckor eller för allvarliga skador av vilt, får den myndighet som regeringen bestämmer besluta om jakt för att förebygga eller minska dessa risker.

Brunbjörn återfinns i bilaga 4 a i rådets direktiv (92/43/EEG) om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter (art- och habitatdirektivet) över noggrant skyddade arter.¹ Direktivet ska bidra till att säkerställa den biologiska mångfalden genom bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter. Enligt artikel 12 ska det vara **förbjudet** att avsiktligt fånga eller döda exemplar i naturen, oavsett hur detta görs. Enligt EU-domstolens praxis gäller att undantagsmöjligheterna bör tolkas restriktivt (se mål C-6/04 punkt 111). Det är den myndighet som fattar besluten som har bevisbördan för att förutsättningarna för undantag är uppfyllda (se mål C-60/05 punkt 34), vilket är viktigt att observera. Se även C-674/17 (Tapiola).

Enligt artikel 16 får medlemsstaterna - förutsatt att det inte finns någon annan lämplig lösning och att undantaget inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus - göra undantag från bestämmelserna i artikel 12 av följande anledningar (såvitt nu är av intresse):

- a) För att skydda vilda djur och växter och bevara livsmiljöer.
- b) För att undvika **allvarlig skada**, särskilt på gröda, boskap, skog, fiske, vatten och andra typer av egendom.
- c) Av hänsyn till **allmän hälsa och säkerhet, eller av andra tvingande orsaker som har ett allt överskuggande allmänintresse**, inbegripet orsaker av social eller ekonomisk karaktär och betydelsefulla positiva konsekvenser för miljön.

Art- och habitatdirektivets undantagsregler har införts i svensk rätt genom 23 a – 29 och 31 §§ jaktförordningen (1987:905). I 23 c § första stycket anges de allmänna förutsättningarna för licensjakt som alltså måste överensstämja med art- och habitatdirektivet. Förutsättningen för att licensjakt efter bl.a. björn ska kunna tillåtas är följaktligen *att det inte finns någon annan lämplig lösning* och att jakten inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde. Jakten måste dessutom vara lämplig med hänsyn till stammarnas storlek och sammansättning samt ske selektivt och under strängt kontrollerade förhållanden. Av 7 § jaktlagen följer grundförutsättningen om allvarlig skada. Om myndigheten inte visat att dessa förutsättningar är för handen är jakten **förbjuden**.

Vi menar att länsstyrelsens beslut inte uppfyller dessa högt ställda krav, vilka alla ska vara uppfyllda, för att jakt ska kunna tillåtas på en strikt skyddad art med stöd av de undantagsbestämmelser som finns i nationell lagstiftning och som ska tillämpas i ljuset av EU:s art- och habitatdirektiv. Det finns inte olägenheter i länet som kan motivera eller försvara beslutet om licensjakt. Vidare har andra lämpliga och samtidigt realistiska lösningar inte prövats. Regionala förvaltningsmål har inte en sådan tyngd att de går före nationell och internationell rätt.

¹ EUT L 218, 13.8.2008, s. 21–29 (Celex 32008R0764).

Närmare om beslutet

I 1 § förordningen (2009:1263) om förvaltning av björn, varg, järv, lo och kungsörn (FOF) framgår att förvaltningen syftar till att djur av dessa arter ska finnas i så stort antal att arterna långsiktigt finns kvar i den svenska faunan och att djuren kan sprida sig till sina naturliga utbredningsområden. Detta syfte ska uppnås i en sådan takt som främjar samexistensen mellan människor och dessa arter samtidigt som skador och olägenheter förebyggs och begränsas. Enligt 5 § FOF ska Naturvårdsverket fastställa miniminivåer för förekomsten av björn, varg, järv och lo i vart och ett av rovdjursförvaltningsområdena och länen. Naturvårdsverket ska fastställa miniminivåerna inom ramen för de nationella målen för respektive art och med beaktande av arternas naturliga utbredningsområden.

Naturvårdsverket har tillsammans med länsstyrelserna tagit fram miniminivån för gynnsam bevarandestatus för björnpopulationen, vilken uppgår till 1 400 individer.² För Gävleborgs läns del framgår i beslutet att miniminivån för björn i Gävleborgs län är 30 föryngringar, vilket motsvarar 300 björnar.

Enligt beslutet antas dagens nationella population vara cirka 2 900 björnar, således över miniminivån. Den senaste nationella populationsberäkningen för björn genomfördes 2017 av det Skandinaviska björnprojektet. Beräkningen baseras på dels spillningsinventeringar som genomförts i vissa län och dels trender i de björnobservationer som jägarna samlat in (Björnobs). Resultatet visade att det finns cirka 2 900 björnar i Sverige, vilket är ungefär lika många björnar som det var 2013 då den föregående nationella beräkningen genomfördes. Även på länsnivå är det i stort sett oförändrat antal björnar.³

En jakt på 70 björnar ur en population som under hösten 2020 beräknats uppgå till cirka 440-450 individer motsvarar cirka 15 procent av djuren. Mot den bakgrunden framstår kanske inte jakt på 70 björnar som ett hårt slag. Men 70 björnar år 2021 är en ökning med 20 björnar jämfört med 2019, således en stor procentuell ökning. Dessutom medför en tilldelning på 70 björnar att avskjutningen omfattar ett större antal björnar än vad som motsvarar den årliga tillväxten i länet. Tilldelningen på 70 individer sägs syfta till att nå länets förvaltningsmål för björn, vilket som nämnts är ett helt underordnat mål. Genom att ett regionalt förvaltningsmål framställs som en önskvärd nivå som länsstyrelsen måste agera för att nå, skapas utrymme för jakt där det borde vara otillåtet. Jaktkritikerna anser att tillämpningen saknar stöd i art- och habitatdirektivet. Björnen skyddas av art- och habitatdirektivet. Den primära frågan är därför inte om stammen klarar av en sådan jakt utan om jaktbeslutet klarar de högt ställda kraven på bevisning för att göra undantag från jaktförbudet.

Länsstyrelsens beräkningar verkar ofullständiga, otillförlitliga och baseras på föråldrade (spillningsinventering 2017) De exakta beräkningsmetoderna framgår inte. Antalet björnar som dödas av trafik eller på annat sätt anges inte, trots att detta medför ytterligare en minskning av den beräknade stammen.

”I december 2019 publicerades rapporten RovQvant (RovQuant: Estimating density, abundance and population dynamics of bears, wolverines and wolves in Scandinavia, ISSN 2535-2806) som visar nya populationsuppskattningar av bland annat björnstammen. Skillnaden från den tidigare beräkningen är att RovQvant beräknar populationen utifrån björnens aktivitetscentrum/ kärnområde och skattar därmed täthet. I rapporten uppskattas björnpopulationen vara lägre än vad länsstyrelsen tidigare har beräknat”.

² Den 29 april 2019 rapporterade Naturvårdsverket nya referensvärden till EU enligt artikel 17 i art- och habitatdirektivet. Det nya referensvärdet för minsta populationsstorlek för gynnsam bevarandestatus för björn i Sverige rapporterades till 1 400 individer ”utifrån bästa tillgängliga vetenskapliga underlag” (NV-02653-18, NV-03088-19). Miniminivån gäller fram till början av april 2025.

³ Naturvårdsverkets beslut 2020-04-09 i ärende nr NV-01525-18 ”Fastställande av miniminivåer för björn gällande rovdjursförvaltningsområden och län”.

Brunbjörn bedöms som nära hotad enligt den svenska rödlistan 2020. Naturvårdsverket rapporterade till Europeiska unionen år 2019 referensvärdet för björnens populationsstorlek i Sverige, vilket är den nedre gränsen för att björnstammen ska ha en gynnsam bevarandestatus, är 1400 individer. Den 9 april 2020 beslutade Naturvårdsverket om fastställande av miniminivåer för björn gällande rovdjursförvaltningsområden och län. Naturvårdsverket fastställde miniminivåerna inom ramen för de nationella målen för arten, med beaktande av arternas naturliga utbredningsområden.

Enligt beslutet innebär således en tilldelning på 70 björnar att avskjutningen omfattar ett större antal björnar än vad som motsvarar den årliga tillväxten i länet och kommer i och med det att sänka björnstammen i länet. Det är inte därför ovidkommande att ta hänsyn till hur många björnar, som kommer att dödas när de sammanlagda besluten består av licensjakt på 501 björnar (plus att 107 björnar redan sedan april 2021 är dödade under skyddsjakter). Det är då av vikt att påpeka att artikel 16.1.e är ofullständig/ej korrekt implementerad i svensk rätt (svensk förordningstext) eftersom man hoppat över rekvisitetet ”i begränsad mängd”. Totalt får 501 björnar av 2 900 licensjagas under 2021 – detta är inte en begränsad mängd. Detta är en helt oacceptabel jakt på ett rödlistat djur.

Anmärkningsvärt är att länsstyrelsens tolkning av direktivets undantagsbestämmelser framstår som alltför extensivt tolkat. I stället bör Förvaltningsrätten ålägga Länsstyrelsen (och Naturvårdsverket) att inte upprepat genomföra tillämpningar i strid mot direktivets syfte och mål. Ett systematiskt åsidosättande av EU-rätten regionalt, minskar legitimiteten för den EU-rättsliga regleringen och skyddsnivån för rovdjuren urholkas.

Vi är inne i vad som kallas den sjätte massutrotningen av arter – tre fjärdedelar av alla arter på jorden riskerar att försvinna under de närmaste århundradena. Det är ingen överdrift att säga att artförlusten är en av vår tids stora ödesfrågor. Förlusten av biologisk mångfald är lika akut som klimatfrågan, men har hittills fått alldeles för lite uppmärksamhet. Björnen har en viktig roll i naturen, utan den och andra arter blir det obalans.

Licensjakten sägs också bidra till att uppfylla specifika målsättningar för rovdjurens socioekonomiska påverkan (att fler djur fälls vid licensjakt än vid skyddsjakt), i enlighet med Viltförvaltningsdelegationens beslut. Vilka är dessa målsättningar för socioekonomisk påverkan, som länsstyrelsen tydligt ställer sig bakom? Exakt hur mäts att målsättningens resultat? Ställs de i jämförelse med de som eftersträvar att skåda björn? Har de stöd i lag?

Sammanfattningsvis kan man dra slutsatsen att skyddsjakt på enstaka björnar framstår som ett mer adekvat verktyg än en generell minskning av björnstammen. Det saknas därmed förutsättningar för att besluta om licensjakt på denna grund.

Länsstyrelsen avfärdar dock skyddsjakt som metod och anför att skyddsjakt på skadegörande individer är en ”administrativt omfattande åtgärd, den är vanligtvis händelsestyrd (dvs. inte planerad i förväg), den är oftast kostsam, den kan vara *kontroversiell*, och den har en effekt bara på kort sikt och inom ett begränsat område. Dessutom exkluderar skyddsjakten oftast den icke renskötande lokalbefolkningen och minskar dess möjligheter till att *nyttja björnarna som resurs, då djuren som fälls vid skyddsjakt vanligtvis har tillfallit staten.*” (JK:s kursivering). Dessa argument har noll och intet värde när Jaktkritikerna överklagar skyddsjaktbeslut som använder sig just av *kontroversiella* metoder som helikopterjakt och jakt på honor med ungar samt löshundsjakt. Kostnaderna har aldrig stoppat några skyddsjakter och inte heller de ”gäster” som förmodligen tillåts medföras på *kontroversiella* jakter. Jaktkritikerna upphör inte att förvånas över länsstyrelsens bigotta argumentering för att till varje pris iscensätta dödandet.

Av det anförda framgår vad det egentligen handlar om – skyddsjakt på enstaka skadegörande individer under maj månad skulle visserligen av allt att döma fylla alla behov av att döda enstaka skadegörande

individer (därmed inte sagt att sådan jakt alltid anses berättigad utan att man först uttömt andra, mindre ingripande och icke-dödliga åtgärder), men länsstyrelsen vill att andra än de direkt berörda ska få jaga björn och få behålla djuren som trofé, dvs. ren nöjesjakt. Som redan nämnts är också tanken att licensjakten ska generera inkomster till jägarna. Skytten får behålla det fällda djuret, vilka sedan också kan säljas vidare. Troféjakt är självfallet inte förenligt med jaktförbudet som följer av art- och habitatdirektivet.

Sammanfattningsvis bör beslutet upphävas eftersom det saknas förutsättningar för licensjakt på de grunder som anförts av länsstyrelsen.

Tänkvärt är att år 2000 var björnknoten vid licensjakt 56 björnar i hela landet därefter har det ökat till 501 björnar i årets licensjakt. Det stora antal individer som ska dödas på detta sätt i ett slag, är oetiskt och måste benämnas med sitt rätta ord, nämligen massutplåning av björnar. Den så kallade *tilldelningen* är katastrofal och i ljuset av en storskalig licensjakt, på en rödlistad och fridlyst art är risken stor för artens bevarande och biologiska mångfald. Framför allt är det grymt och brutalt mot björnarna som alltså ska utsätta för massiva störningar från mitten av juli ända fram till mitten av oktober. Tiden, som trots alla vetenskapliga rekommendationer, inte respekteras av länsstyrelsen. Vi frågar oss hur det är möjligt att ignorera all den information som bevisligen finns och som till och med delfinansierats av Naturvårdsverket för SBBRP. Vi tolkar det som en i grunden djurfientlig inställning och framför allt ovilja att ens med vetenskapligt stöd se det ur björnarnas perspektiv. Den grava störningen med hundträning, löshunds jakt och aktiviteter med åtling som kulminerar i en så omfattande troféjakt i alla områden som ska vara björnarnas hem – måste förbjudas. Löshunds jakt efter ett så stresskänsligt djur som björn är i högsta grad djurplågeri och strider dessutom mot 3§ jaktlagen, där de långstanslöpande hundraserna av plotthundstyp borde förbjudas omgående. Hur kan denna form av jakt med sadistiska inslag (mot björnarna) fortsatt ha acceptans?

”In Scandinavia bears gain more body mass before hibernation and lose more during hibernation than southern European bears, probably because hibernation is twice as long in Scandinavia. Given the effect of hunting on bear behavior, the importance of hyperphagia for bears and the large overlap of hunting and the hyperphagia season, hunting managers (läs Länsstyrelsen!) should reduce disturbance as much as possible, reconsidering hunting methods or hunting periods.”⁴

Trots att hårt jakttryck nästan utrotat brunbjörnen i många europeiska länder och att de största hoten mot brunbjörnen i form av förlust av habitat, mänsklig exploatering och låg tolerans är alarmerande tvekar inte Sveriges länsstyrelser att utsätta en så känslig art för hård troféjakt. De faktorer som gör just arten brunbjörn extremt sårbar genom sin långsamma reproduktion och ungers behov av sin mamma under lång tid. De stora antal björnar som nu dödas och troféjägarnas preferens för stora björnar – det gäller både honor och hanar - rubbar sociala strukturer med infanticid och lägre fertilitet som en oöverskådlig följd. Bortskjutande av en dominant hane från sitt revir innebär ett och ett halvt års instabilitet vilket allvarligt påverkar hela populationen lokalt. När följer länsstyrelsen upp följderna för björnarna av massiva jakter på detta sätt? Verkligt djurintresse verkar inte styra verksamheten.

Jaktkritikerna anser att det är fel att basera så omfattande jaktbeslut på björnar med spekulation om förnygringar som biologiskt är orealistiska. Man måste beräkna de långtgående effekterna för framtiden, med att skjuta bort så många individer samtidigt. Länsstyrelserna tycks ha drabbats inte bara av björnfeber utan en sifferblindhet för att få ihop så många dödade björnar som möjligt för att det ska se ut som en total minskning. Ett förkastligt sätt att se på levande, unika och därtill fridlysta djur men framför allt ett brott mot artikel 16.1 i rådets direktiv (92/43/EEG) som inte är avsedd att användas som populationsbegränsande jakt för den strikt skyddade brunbjörnen.

⁴ Do Bears know they are being hunted? (A Ordiz, O-G Stoen mfl)

Jaktkritikerna anser därmed att beslutet konsekvent saknar hänsyn till etologi, biologi och respekt för björnarnas inbördes beroende av varandra. Det är för oss ofattbart att man vill kalla en sådan jakt för selektiv och under ordnade former när varje års björnjakt innebär överskjutningar, skadeskjutningar och dödande av björnungar. När man tillåter så skamligt stora antal för troféjakt minskar också respekten för djuren, särskilt hos rovdjursjägare som tävlar om att döda.

Troféjakt ökar i Sverige och som nu eskalerar i länsstyrelsernas regi, går helt emot vad det internationella samfundet kämpar emot. Några EU-länder har redan infört importförbud för troféer från hotade arter och andra behandlar frågan aktivt. Med delegeringen från Naturvårdsverket till länsstyrelsernas lokala agenter gynnas alltså troféjakt på svenska rovdjur som satt stora pengaflöden i rörelse för jakter som lockar också internationella troféjägare. Att Sverige tillsammans med Rumänien står för mesta björntroféexporten från EU, gynnar den smutsiga vandeln med utrotningshotade djur. Både brunbjörn, varg och lodjur meriterar till Safari Club International's *Record books*, listan som premierar bedriften att döda störst och flest djur av varje art. Den troféjaksindustri som håller på att utrota världens stora däggdjur har alltså en givande svensk liason genom länsstyrelsernas försorg.

Avslutningsvis ska här framhållas att under 2018 skadesköts och dödades fler än 300 björnar, inklusive digivande mammor och årsungar som vägde mindre än 18 kg. Bara i Gävleborgs län konstaterades 30 procent olaglig åtling. Så hur kan då denna oetiska jaktmetod få fortsätta? Björnar säljs ut till både svenska och utländska jägare i privata jaktevent, för stora summor och fullt jämförbart med jakten på stora däggdjur i Afrika, som svenskar i allmänhet tar avstånd ifrån. Det finns dock inget romantiskt skimmer över den här verksamheten även om jaktorganisationerna, som representerar en minimal andel av befolkningen (2,5 procent) vill ge sken av att det är en naturupplevelse som andra.

Tänkvärt är att år 2000 var björnknoten vid licensjakt 56 björnar i hela landet därefter har det ökat till 501 björnar i årets licensjakt. Den så kallade *tilldelningen* är katastrofal och i ljuset av en storskalig licensjakt, på en rödlistad och fridlyst art är risken stor för artens bevarande och biologiska mångfald. Det är djupt beklagligt att länsstyrelserna i sin myndighetsutövning tar regionalpolitiska hänsyn istället för att skydda svensk fauna. Internationellt och inom EU kommer Sverige snart att bli svartlistat som ett troféjaktland.

Jaktkritikerna

Handläggare
Margareta Sturemyr
Vice ordförande

Eva Stjernswärd
Styrelseledamot